

הב"י א"ח שלד, כא), אבל ספרים של צדוקים ובייתוסים מצילים, שאמנם אינם מאמינים בדברי חכמים, אבל אינם עובדים עבודה זרה (חסדי דוד על התוספתא ידים ב, ג, בדעת רש"י). ויש סוברים, שמינים היינו אפיקורסים יהודיים, שאינם מאמינים בקדושת השם, ולא כתבו את הספר לשמו אלא כשאר דברים, ולכן לא נתקדשו האזכרות שבו, ומצוה לשרפו כדי לא להניח שם לאפיקורסים ולמעשיהם (רמב"ם יסודי התורה ג, ח).

ויש סוברים, שהספר רק נמצא ביד מין, אך אין ידוע מי כתבו, שאם ידוע שכתבו מין, אף תנא קמא מודה שיישרפו [כמבואר בברייתא בגיטין (מה, ב) שספר שכתבו מין ישרף, ודוחק לומר שהברייתא היא רק כדעת רבי טרפון המובאת להלן] (תוס'. וראה רעק"א, שלדעת רש"י צריך לומר שהברייתא בגיטין היא כדעת רבי טרפון). והטעם ששורפים אפילו אם הוא רק ספק שמא כתבו מין ואין חוששים לספק לאו של 'לא תעשו כן לה' אלוקים', כי אין זה ספק שקול, שספר הנמצא ביד מין, הדעת נוטה שמין כתבו (חסדי דוד על התוספתא ידים ב, ג, יג).

הכי קאמר וספרי מינין הרי הן כגליונים, ומאחר שלא נפשט הספק, מחמירים בבזיון כתבי הקודש ומצילים אותם מפני הדליקה (רבנו חננאל), ויש סוברים, שאין מצילים (רי"ף, רמב"ם שבת כג, כז), משום שדחייית הגמ' שספרי מינין הם כגליונות, דחיייה בעלמא היא, והלכה כפשוטו דברי הברייתא שאין מצילים (ר"ן בפ"י ראשון; מגיד משנה שם), או שמאחר והספק לא נפשט, שב ואל תעשה עדיף (ר"ן בפ"י שני). ■ להלכה, גליונות ספרי הקודש, אין מצילין אותן מן הדליקה בשבת [כדעת הרי"ף והרמב"ם] (שו"ע א"ח שלד, ט), הן אם נחתכו מן הספר, והן אם מחוברים לספר שלא נשתירו בו שמונים וחמש אותיות [להחמיר כשתי הדעות שהובאו לעיל (ד"ה מקום הכתב)] (מש"ב שם ג, וש"ע צ"ע שם, מד).

נכנס לבית עבודה זרה, כי לצורך פיקוח נפש מותר להיכנס לבית עבודה זרה (שו"ע י"ד קנו, ג, וביאר הגר"א שם כו, כדעת הרא"ש המובאת בטור שם). ואף שבמקום חשד אסור להיכנס לבית עבודה זרה אפילו לצורך פיקוח נפש [כמבואר בטור (שם, קמט) בשם הרשב"א], מכל מקום באופן שניכר שבורח מפני סכנת נפשות, מותר (פרישה שם קנו, ו).

אמר רבי ישמעאל קל יחומר וכו', ואין זה קל וחומר גמור, שהרי בסוטה על ידי המחיקה מתקדש שם שמים, שנבדקת על ידי זה, וגם אין ללמוד להתייר מחיקת אזכרות הרבה ממחיקת פרשת סוטה שיש בה רק שתי אזכרות, אלא אסמכתא הוא (עמק הנצי"ב על הספרי נשא פיסאק טו).

כף אין מצילין אותן לא מן המפולת וכו', אף בחול (רש"י), וכשיטתו שהברייתא עוסקת בספר שידוע שכתבו מין [ראה לעיל (ד"ה וספרי מינין)], ולכן אין בהם דין גניזה כלל. ויש סוברים, שדין זה הוא בשבת, והוא לדעת תנא קמא שסובר שבחול יגזרו, ורק בשבת אין מטלטלים אותם (תוס'). וכשיטתם שהברייתא עוסקת במצא ביד מין ולא ידוע אם כתבו מין, ולכן רק בשבת אין מצילים, אבל בחול חייב גניזה (רעק"א). ■ להלכה, ספר שידוע שכתבו מין העובד עבודה זרה, בחול ישרף, ובשבת אין מצילים אותו מן הדליקה. ואם רק נמצא ביד מין, יגזרו [כדעת רש"י ש'מין] הוא העובד עבודה זרה, וש'ספרי מינין' פירושו שידוע שכתבו מין [שו"ע א"ח לט ד, ושלד, כא, וי"ד רפא, א].

לומר שאין זה מקומה, שפרשה זו אינה במקומה הנכון, שהרי היא עוסקת בנטיעת הארון, ואם כן מקומה קודם לכן בפרשת הדגלים אצל נטיעת הארון (רש"י, רבנו בחיי ובעל הטורים במדבר י, לה), ואין הכוונה כפשוטו ללמדנו שאין זה מקומה, שהרי רואים זאת בעליל ואין צורך בסימניו, אלא ללמדנו שנכתבה כאן רק כדי להפסיק בין פורענות לפורענות, ולכן עתידה שתיעקר מכאן ותיכתב במקומה, כדברי רבן גמליאל בסמוך (שפת אמת).

שספר השוב הוא בפני עצמו, אבל כיון שהוא קטן, הוא נחשב ספר אחד עם ספר במדבר, ומטעם זה נחשב שיש לנו חמשה חומשים ולא שבעה, ולכן גם לא עושים לפניו הפסק ארבע שורות כדי הפסק בין ספר לספר (ע"פ חדש האביב [לבעל הפלא יועץ], ורש"י לעיל קטו, ב).

שפרו מאתרי ה', שבתוך שלשה ימים למסעם התאו האספסוף לאכול בשר, והחלו להתרעם ולמרוד בה' (רש"י). ואמנם היה להם צאן ובקר והיה בידם לאכול מבושרם על ידי הקרבת קרבנות, אך היה להם לעול ולטורה להמתין לזריקת הדם ולהקרבת האימורים (מאירי). ויש שפירשו, שאחרי שלמדו הרבה תורה בסני, נסעו משם כתינוק הבורח מספר בשמחה, לפי שהצטערו על מה שכבר קיבלו וחששו שמא ירבה להם עוד תורה ומצוות (ע"פ תוס', ריטב"א המיוחס לר"ן ורמב"ן במדבר י, לה, בשם המדרש). ואמנם גם מסעם זה היה על פי ה' כשאר מסעות, שלא נסעו אלא בהעלות הענן מעל האהל, אך בליבם פנימה לא הרגישו צער בעזבם את הר סיני [אלא להיפך, וכפי שהובא מדברי המדרש] (אור הצפון ג, לד).

מקום הכתב לא קמיבעיא לי וכו', שעל מקום הכתב עצמו אין ספק שכאשר נמחק הכתב פוקעת קדושת המקום, אך כלפי מקום הגליון יש להסתפק שמא לא פקעה קדושתו. אמנם באופן שנחתך הגליון ועומד לעצמו, אף מספר תורה שלא נמחק, אין בו קדושה כלל ומותר לזרוקו (רש"ש וקן אורה, בדעת רש"י). ויש סוברים, שהספק הוא באופן שנחתך הגליון מספר תורה שלא נמחק, האם עדיין יש בו קדושה (תוס' מגילה לב, א ד"ה הלוחות; ר"ש ידים ג, ה; קן אורה בדעת הרמב"ם).

אזל כתב אַזְלָא ליה קדושתיה, לגמרי (גליון מהרש"א, בשם רשב"א נדרים יד, ב). ויש סוברים, שלא נשארה בו קדושת ספר תורה ממש, אבל עדיין יש בו קדושה, כקדושת קלף שזימנוהו לכתיבה שאף קודם שכתבו עליו הוא כבר קדוש, ולכן רק לענין הצלה מדליקה נאמר שהסתלקה קדושתו, אך אסור להורידו לקדושה קלה לכתוב עליו מזוזה או דברי חול (גליון מהרש"א, בשם תוס' ערכין ו, א ד"ה יגוד; נדע ביהודה י"ד תנינא, קעג; גליון רעק"א א"ח לב, במג"א כו).

דיגייזי וְשָׂדֵי, שחתך הגליונות שלמעלה ולמטה ונשאר רק מקום הכתב (רש"י). ואף שעדיין יש גליונות בין השורות, בין האותיות ובתוך האותיות [שהרי אם חתך את כולם ונשאר רק הכתב ממש, אין זה ספר תורה], גליונות אלו נחשבים 'מקום הכתב' הקדוש רק מחמת הכתב, כיון שעשויים לצורך הכתב כדי שיהיה קריא [וכשנמחק הכתב מסתלקת קדושתם, כאמור לעיל], מה שאין כן הגליונות שלמעלה ושלמטה, כיון שעשויים ליופי ולא לצורך קריאת הכתב, יש להם קדושה מצד עצמם (ע"פ רשב"א, ושפת אמת).

וספרי מינין, ספרי תורה שנכתבו בכתב אשורית ולשון הקודש על ידי משומדים לעבודה זרה (רש"י; נמוקי יוסף; רבינו ירוחם, מביאו